

***Murraya paniculata* (Orange Jasmine)**

Classification-

Kingdom- Plantae

Division- Magnoliophyta

Class- Magnoliopsida

Order- Spandiales

Family- Rutaceae

Genus- *Murraya*

Species- *Paniculata*

Habitat- Naturally found in tropical and subtropical regions, it thrives in well-drained soils in forest edges, hedges, gardens, and urban green spaces.

Morphology- *Murraya paniculata* is a dense, evergreen shrub or small tree growing up to 3–7 meters tall. It has dark green, glossy, pinnate leaves with ovate leaflets. The plant is notable for its fragrant, white, five-petaled flowers borne in terminal or axillary panicles. The fruit is a small, oval to round, bright red berry, attractive to birds. The plant's foliage and flowers emit a pleasant orange-blossom-like scent, especially in the evening.

Economic Importance-

Used in traditional medicine for treating diarrhea, dysentery, and pain relief.

Grown as an ornamental hedge or landscape plant for its attractive foliage and fragrant flowers.

मुराया पैनिकुलेटा (मधु कामिनी)

वर्गीकरण -

जगत – पादप

विभाग – मैग्नोलियोफाइटा

वर्ग – मैग्नोलियोप्सिडा

क्रम – स्पैन्डियालेस

कुल – रूटेसी

जाति – मुराया

प्रजाति – पैनिकुलेटा

आवास (Habitat):

यह पौधा प्राकृतिक रूप से उष्णकटिबंधीय और उपोष्णकटिबंधीय क्षेत्रों में पाया जाता है। यह अच्छे जल निकास वाली मिट्टी में, जंगलों की किनारी, झाड़ियों, बाग-बगिचों और शहरी हरित क्षेत्रों में अच्छी तरह बढ़ता है।

आकृति विज्ञान (Morphology):

Murraya paniculata एक घना, सदाबहार झाड़ी या छोटा वृक्ष है, जो लगभग 3 से 7 मीटर तक ऊँचा होता है। इसकी पत्तियाँ चमकदार, गहरे हरे रंग की, पंखदार यौजित होती हैं जिनमें अंडाकार पत्रक होते हैं। इसके फूल सफेद, सुगंधित, पाँच-पंखुड़ी वाले होते हैं और शीर्ष या अक्षीय पुष्पगुच्छों में खिलते हैं। फल छोटे, अंडाकार से गोलाकार, चमकीले लाल रंग के होते हैं, जो पक्षियों को आकर्षित करते हैं। इसकी पत्तियाँ और फूल संतरे की तरह मीठी खुशबू छोड़ते हैं, विशेषकर शाम को।

आर्थिक महत्व (Economic Importance):

पारंपरिक औषधियों में दस्त, पेचिश और दर्द निवारण में प्रयोग किया जाता है।

इसके सुगंधित फूलों और सुंदर पत्तियों के कारण इसे बाग-बगिचों और हेज़ (झाड़ियों) के रूप में सजावटी पौधे के रूप में उगाया जाता है।

ਮੁਰਾਇਆ ਪੈਨਿਕੁਲਾਟਾ (ਸੁਗੰਧਿਤ ਬੂਟਾ)

ਵਰਗੀਕਰਨ

ਸਾਮਰਾਜ – ਪੌਦੇ

ਵਿਭਾਜਨ – ਮੈਗਨੋਲੀਓਫਾਈਟਾ

ਵਰਗ – ਮੈਗਨੋਲੀਓਪਸਿਡਾ

ਕ੍ਰਮ – ਸਪੈਂਡੀਏਲਸ

ਪਰਿਵਾਰ – ਰੂਟੇਸੀ

ਜੀਨਸ – ਮੁਰਾਇਆ

ਪ੍ਰਜਾਤੀ – ਪੈਨਿਕੁਲਾਟਾ

ਆਵਾਸ (Habitat):

ਇਹ ਪੌਦਾ ਗਰਮ ਅਤੇ ਉਪ-ਗਰਮ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਕਾਸ ਵਾਲੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ, ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ, ਜਾੜੀਆਂ, ਬਾਗਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਰੇ-ਭਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਧੀਆ ਵਧਦਾ ਹੈ।

ਆਕਾਰ ਰਚਨਾ (Morphology):

Murraya paniculata ਇੱਕ ਘਣਾ, ਸਦਾ-ਹਰਾ ਬੂਟਾ ਜਾਂ ਛੋਟਾ ਦਰੱਖਤ ਹੈ ਜੋ ਲਗਭਗ 3 ਤੋਂ 7 ਮੀਟਰ ਤੱਕ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਪੱਤੇ ਚਮਕਦਾਰ, ਗੂੜ੍ਹੇ ਹਰੇ, ਪੱਖੀਅਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਡਾਕਾਰ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਪੱਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਫੁੱਲ ਚਿੱਟੇ, ਸੁਗੰਧਿਤ, ਪੰਜ ਪੱਖੀਆਂ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਗੁੱਛਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖਿੜਦੇ ਹਨ। ਫਲ ਛੋਟੇ, ਗੋਲ ਜਾਂ ਅੰਡਾਕਾਰ ਅਤੇ ਚਮਕਦਾਰ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਪੱਛੀਆਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪੌਦੇ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਸੰਤਰੇ ਵਰਗੀ ਮਿਠੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਆਰਥਿਕ ਮਹੱਤਤਾ (Economic Importance):

ਰਵਾਇਤੀ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਦਸਤ, ਪੇਚਿਸ ਅਤੇ ਦਰਦ ਦੇ ਇਲਾਜ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ।

ਸੁਗੰਧਿਤ ਫੁੱਲਾਂ ਅਤੇ ਸੋਹਣੇ ਪੱਤਿਆਂ ਕਰਕੇ ਬਾਗਾਂ ਅਤੇ ਘੇਰੇ ਵਾਲੇ ਪੌਦਿਆਂ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।